

SLAWISTA

**BIULETYN INFORMACYJNY
INSTYTUTU SŁOWIAŃSZCZYZNY WSCHODNIEJ
UNIwersytetu WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W OLSZTYNIE**

NR 34 – maj 2016 – czerwiec 2017

III Dzień Międzykulturowy (1 marca 2017 r.)

Studenci Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej z dr M. Czetyrbą-Piszczo

W NUMERZE:

OD REDAKCJI.....	2
Z ŻYCIA INSTYTUTU SŁOWIAŃSZCZYZNY	
WSCHODNIEJ	3
STUDENCKIE KOŁO PRZEKŁADU INFORMUJE	18
INFORMACJE	21
WARTO PRZECZYTAĆ	23

Od Redakcji

Do rąk Czytelników oddajemy kolejny numer „Sławisty”. Znajdziemy tu różne informacje z życia Instytutu, o wydarzeniach kulturalnych i literackich, uczestnictwie naszych Pracowników w różnych przedsięwzięciach naukowych, działaniach naszych studentów. Prosimy o teksty na temat przeczytanych lektur, obejrzanych filmów i spektakli teatralnych różnych imprez studenckich organizowanych w naszym Instytucie i na Wydziale Humanistycznym UWM. Zawsze też chętnie też będziemy publikować przekłady poezji rosyjskiej na język polski, fragmenty ciekawszych prac dyplomowych i magisterskich. Jednym słowem, czekamy na Wasze inicjatywy.

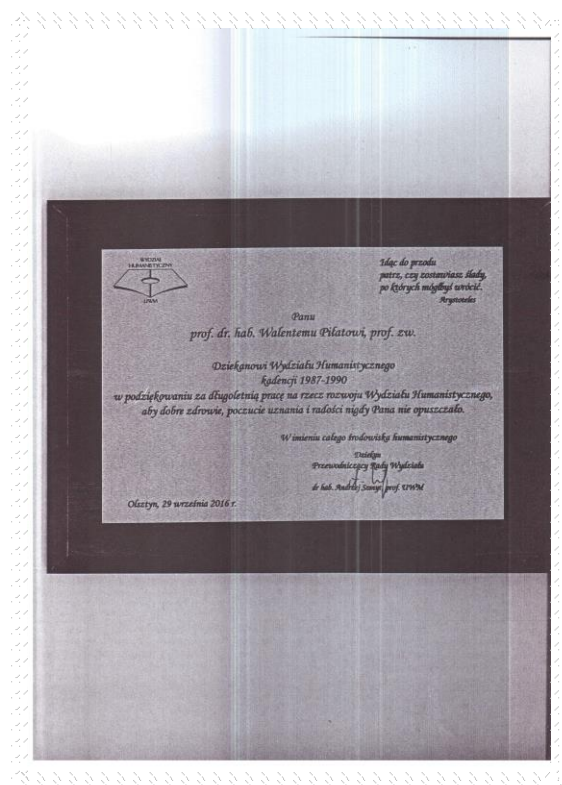
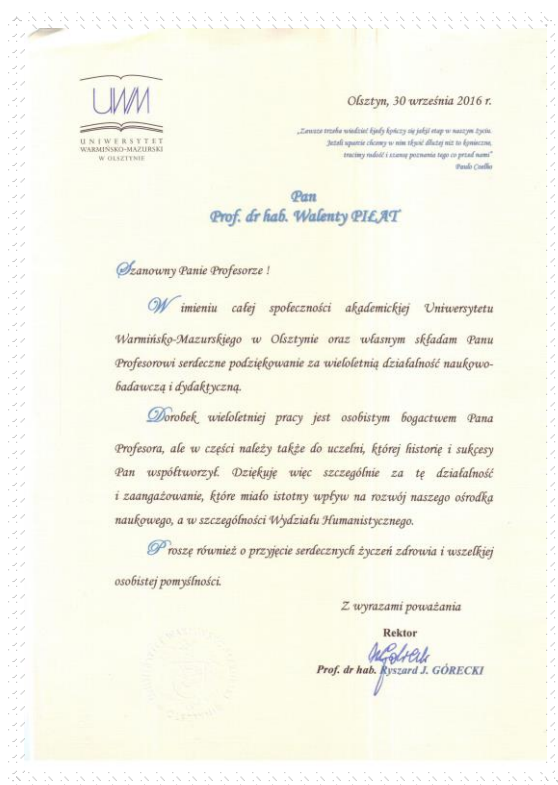
Prof. zw. dr hab. Walenty Piłat

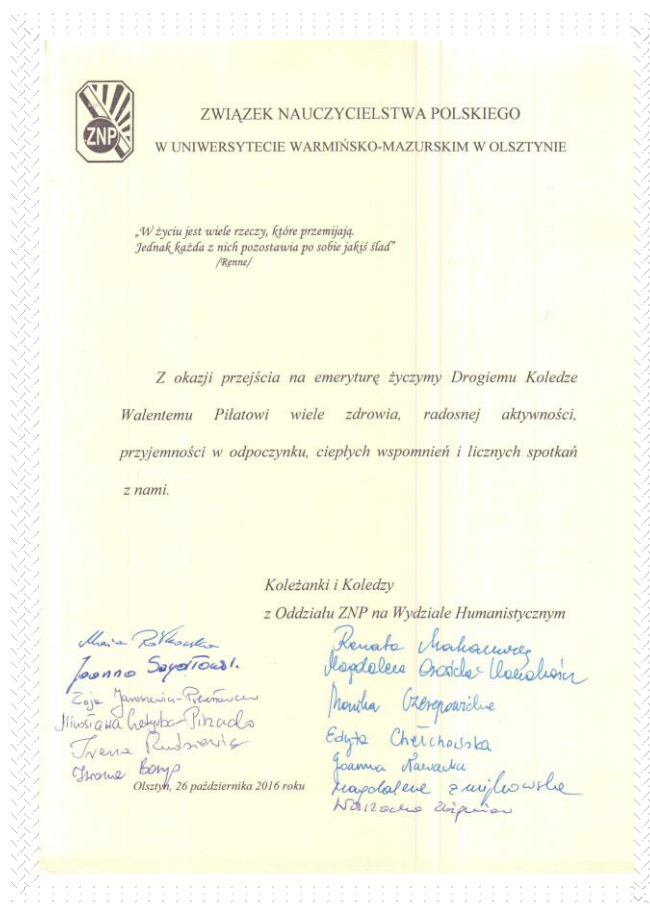
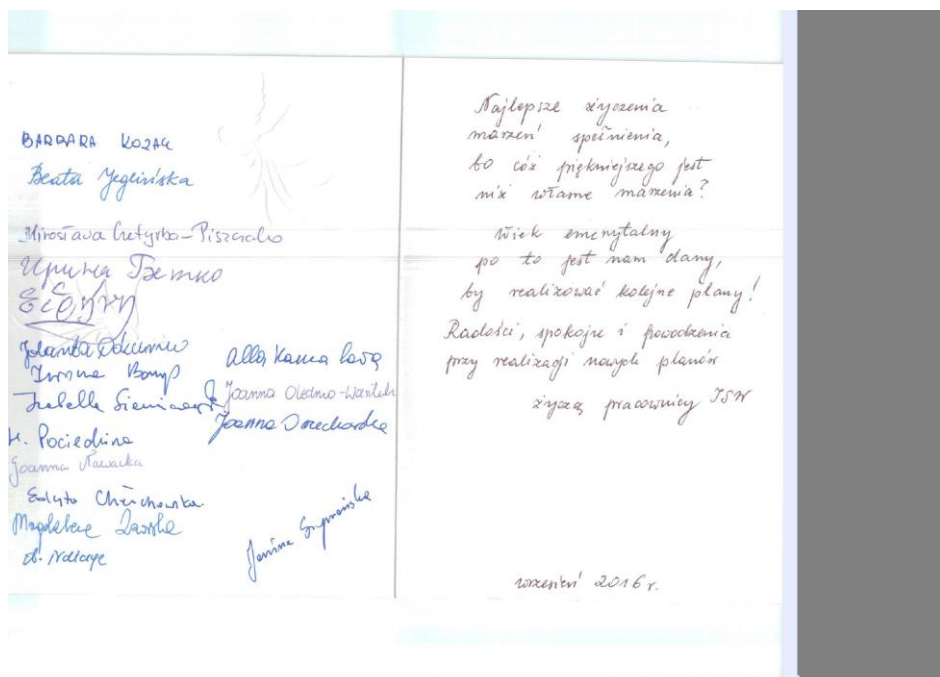

Z ŻYCIA INSTYTUTU SŁOWIAŃSZCZYZNY WSCHODNIEJ

* * *

1 października 2016 roku odszedł na emeryturę Prof. zw. dr hab. Walenty Piłat. Z tej okazji otrzymał on za długoletnią pracę podziękowania od Jego Magnificencji Rektora UWM – Prof. zw. dra hab. Ryszarda Góreckiego, Dziekana Wydziału Humanistycznego – dra hab. Andrzeja Szmyta, prof. UWM, Pracowników Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej UWM oraz od Koleżanek i Kolegów z Oddziału ZNP na Wydziale Humanistycznym.

* * *

1 października 2016 roku na emeryturę odeszła również dr hab. Irena Rudziewicz, prof. UWM. Przeprowadziła w Instytucie wiele lat. Nie tylko prowadziła działalność dydaktyczną, ale wiele sił włożyła w sprawy organizacyjne. Przez wiele lat działała w Związku Nauczycielstwa Polskiego, wielokrotnie pełniąc różne funkcje w jego strukturach uczelnianych, Intensywnie pracowała naukowo. Zarówno studenci, jak też pracownicy naszego Instytutu zapamiętają Panią Profesor jako osobę niezwykle życzliwą, która przekazywała swoją wiedzę pokoleniom olsztyńskich rusycystów, a jej zaangażowanie w życie Instytutu było widoczne we wszystkich jego aspektach – od naukowego, poprzez dydaktyczny, po wymiar czysto ludzki.

*Dziękujemy i mamy nadzieję, że będą Państwo obecni w życiu Instytutu
jeszcze przez wiele lat, aby wspomagać nas autorytetem, radą
lub po prostu dobrym słowem.*

* * *

XVIII Międzynarodowa Konferencja Sławistyczna „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie i kulturowe”

W dniach 23-24 czerwca 2016 r. odbyła się XVIII Międzynarodowa Konferencja Sławistyczna: *Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie i kulturowe* zorganizowana przez Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej. Należy podkreślić, że konferencja ma ponad trzydziestoletnią tradycję i od kilku lat odbywa się corocznie ze względu na niesłabnące zainteresowanie naukowców zarówno polskich jak i zagranicznych ośrodków naukowych. Nie inaczej było i w tym roku, do Olsztyna przyjechali prelegenci m.in. z Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Zielonogórskiego. Gościliśmy także prelegentów z Rosji, Ukrainy, po raz drugi zaszczytali nas swą obecnością przedstawiciele wspólnoty staroobrzędowców z Rygi.

Konferencję otworzyły obrady plenarne. Profesor Magdalena Dąbrowska wystąpiła z interesującym wykładem: *Piotra Dubrowskiego związki z Polską (z zawartości czasopism*

polskich i rosyjskich połowy XIX wieku). Następnie zaprezentowano jeszcze cztery referaty: prof. Alla Kamalova – *Кумулятивная функция загадки*, prof. Maria Biolik – *Formy wschodniosłowiańskie imion w dobrach kamedulów wigerskich*, prof. Azij Isajewicz Iwanow – *Музей РГСО – духовное сокровище Древлеправославия* oraz prof. Iryna Betko – *Архетипические мотивы тени и анимы в лирической драме Ивана Франко «Увядшая листва» (в 100-ую годовщину смерти поэта)*. Obrady plenarne zamknęła inspirująca i twórcza dyskusja.

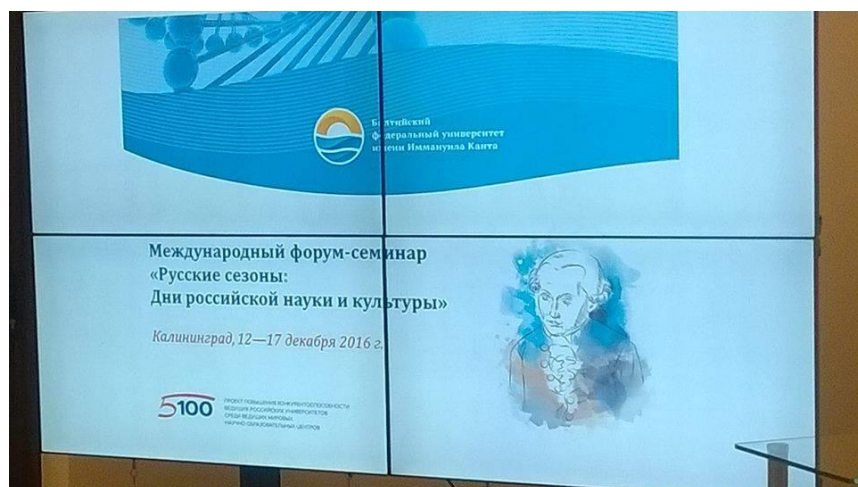
Wszystkie pozostałe referaty były prezentowane w sekcjach. Wystąpienia podzielone zostały na kilka bloków tematycznych: literaturoznawstwo, językoznawstwo, kulturoznawstwo, przekładoznawstwo, glottodydaktykę, kognitywistykę oraz subdyscypliny filologiczne. Wszystkie wykłady wygłoszone podczas konferencji należy uznać za interesujące i nowatorskie, towarzyszyła im ożywiona dyskusja. Zgodnie z tradycją pierwszy dzień obrad uwieńczyła uroczysta kolacja dla uczestników konferencji. Kolacja była okazją do wymiany poglądów na tematy naukowe i nie tylko, zawierania nowych znajomości, spędzenia czasu w miłym gronie. Drugiego dnia konferencji do godzin południowych kontynuowano obrady w sekcjach.

Konferencja jak co roku okazała się sukcesem Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej i należy mieć nadzieję, że przyszłe konferencje przyciągną jeszcze szersze grono znakomitych naukowców z Polski i z zagranicy.

dr Izabella Siemianowska

* * *

„Русские сезоны” w Kaliningradzie

Bałtycki Uniwersytet Federalny im. Kanta w Kaliningradzie w dniach 12-17 grudnia 2016 r. zorganizował seminarium językowo-kulturowe pod nazwą "Русские сезоны", przeznaczone dla studentów oraz wykładowców kierunków filologicznych, a także innych miłośników języka rosyjskiego z Polski.

Ośmioosobowa delegacja z naszego Instytutu wzięła udział w tym rzeczywiście niezwykle ciekawym wydarzeniu. Oprócz nas byli także uczestnicy z innych polskich uczelni: z Gdańska,

Torunia, Katowic... Wysłuchaliśmy dwóch wykładów inauguracyjnych, zobaczyliśmy, jak dzięki nowoczesnym technologiom kaliningradzcy wykładowcy i studenci w łatwy i przystępny sposób popularyzują wiedzę o swoim języku, literaturze i kulturze.

Oprócz zajęć teoretycznych studenci pracowali nad własnymi projektami multimedialnymi i przygotowywali eksponaty do Interaktywnego Muzeum Języka Rosyjskiego – krótkie animowane filmiki. Wykładowcy (dr. I. Borys, mgr E. Chełchowska i mgr J. Olechno-Wasiluk) wzięli udział w warsztatach dla nauczycieli prowadzących zajęcia z języka rosyjskiego jako obcego na wyższych uczelniach o różnych profilach kształcenia, odwiedzili Katedrę Polonistyki (kaliningradzcy studenci-poloniści co roku odbywają dwutygodniowy staż językowy na naszym Wydziale, podobnie jak olsztyńscy rusycyści w Kaliningradzie) oraz intensywnie pracowali w bibliotekach, odwiedzili kaliningradzkie księgarnie w poszukiwaniu nowości wydawniczych. Chociaż program był intensywny, znaleźliśmy też czas na zwiedzanie Kaliningradu, Wróciliśmy zadowoleni. Czekamy na inne ciekawe inicjatywy i zachęcamy wszystkich do wzięcia w nich udziału.

dr Iwona Borys

* * *

Na III Ogólnopolskim Konkursie Recytatorskim Poezji Ukraińskiej, który odbył się w grudniu 2016 r. na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, nasi studenci po raz kolejny świętowali sukcesy. Pani Justyna Kowalik zajęła I miejsce, a pani Katia Yevsyukova zdobyła wyróżnienie. Gratulujemy!

* * *

Z wizytą u pewnego Profesora...

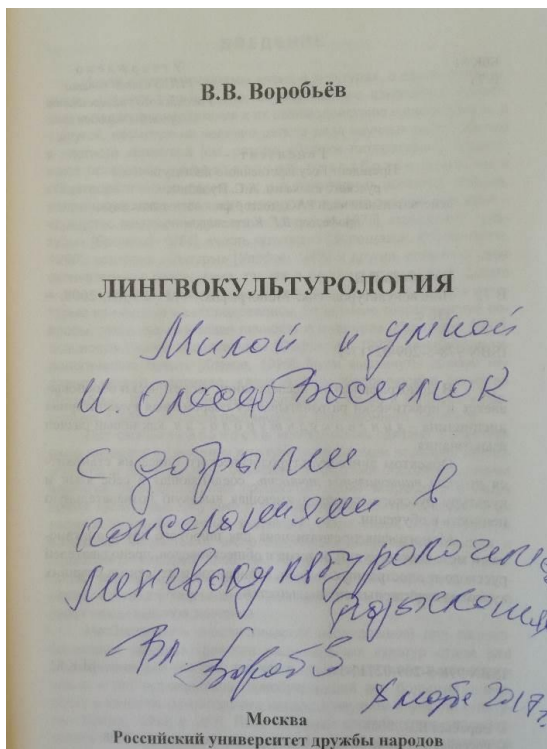
Na początku semestru letniego wyjechałam na staż naukowy do Moskwy. Przez dwa tygodnie przebywałam w gościnnych murach Rosyjskiego Uniwersytetu Przyjaźni Narodów.

Mój staż przypadł na wyjątkowy okres w kalendarzu rosyjskim. Właśnie skończyła się Maslenica, ale jeszcze całe centrum Moskwy było pięknie udekorowane i czuć było ducha tego wyjątkowego dla Rosjan czasu. Na Placu Czerwonym można było jeszcze korzystać z olbrzymiego sztucznego lodowiska.

Pierwszy raz świętowałam Dzień Kobiet w Rosji. Nigdy jeszcze nie widziałam tak uroczystie obchodzonego tego święta. Moskwa tonęła w kwiatach, bilbordach z życzeniami, które wyświetlano też na budynkach. Tego dnia wszędzie słychać było „С праздником!”.

Maslenica w Moskwie

Jednak głównym celem mojego pobytu w Moskwie było spotkanie z wyjątkowym człowiekiem, autorytetem w dziedzinie lingwokulturologii, laureatem wielu nagród i wyróżnień za pracę naukową – Profesorem W.W. Worobiowem. Pan Profesor, mimo że jest człowiekiem bardzo zapracowanym, przyjmował mnie na indywidualnych konsultacjach, dzielił się ze mną wynikami swoich badań i wspierał mnie w poszukiwaniach potrzebnej mi literatury. Miałam przyjemność wysłuchać jego wykładów, uczestniczyć w obronach prac doktorskich napisanych pod jego kierunkiem oraz poznać jego najbliższych współpracowników, m.in. Pana Prof. I. P. Wasiluka (!).

Taki wyjazd do Rosji to oczywiście bardzo dobra okazja do nabycia potrzebnej literatury oraz pracy z materiałami źródłowymi w bibliotece.

Wyjazd możliwy był dzięki środkom z wydziałowego grantu dla młodych naukowców oraz finansowemu wsparciu Pana Prorektora ds. nauki prof. dr. hab. J. Jaroszewskiego.

mgr Joanna Olechno-Wasiluk

* * *

15 lat współpracy z obwodem kaliningradzkim: wizyta ambasadora Federacji Rosyjskiej

W bieżącym roku świętujemy 15. rocznicę podpisania umowy o współpracy pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Z tej okazji 5 marca 2017 r. w Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej odbyła się uroczystość podsumowująca połączona z wręczeniem Proporców Dobrego Sąsiedztwa osobom zasłużonym dla współpracy między naszymi regionami. Uczestniczyli w niej m.in. konsul generalny Rosji w Gdańsku Aleksandr Karaczewcew, ambasador Federacji Rosyjskiej w Polsce Siergiej Andriejew i dyrektor Rosyjskiego Ośrodka Nauki i Kultury w Warszawie Igor Żukowski. Nie mogło zabraknąć także byłego marszałka naszego województwa Andrzeja Ryńskiego, który 15 lat temu podpisał porozumienie.

Калининградский областной оркестр русских народных инструментов был создан в 1991 году. За 25 лет коллективом были подготовлены интересные концертные программы, в том числе, с участием мастеров мировой и российской сцены: народных артистов СССР Елены Образцовой и Зураба Соткилавы, народного артиста России Валерия Алиева, заслуженных артистов России Елены Забродиной, Лидии Музалевой, Николая Горлова, солистов известных в России музыкальных коллективов. Каждый концертный сезон оркестра – это всегда новые имена и неожиданные творческие решения. Коллектив постоянно участвует в крупных международных фестивалях: «Янтгарное ожерелье», «Русская музыка на Балтике», «Музыкальная весна», «Петропавловские встречи в Янтгарном». На фестивале «Территория мира» в 2015 году оркестр выступил с ансамблем «Терем-квартет», на открытии фестиваля «Орган+» – с французским органистом Жаном Гио. Выступления коллектива тепло принимаются слушателями в городах Литвы, Латвии, Польши, Германии. Ежегодно 6 июня оркестр дает открытые концерты в сквере у памятника А.С.Пушкину, которые пользуются большой популярностью у горожан и гостей Калининграда. В настоящее время оркестр – это современный развивающийся коллектив, способный решать сложные творческие задачи и накопивший огромный концертный репертуар: музыка народов мира, произведения русской и зарубежной классики, романсы, популярные эстрадные мелодии. Пользуются неизменным успехом и концертные программы «Любимые мелодии любимого кино», «Оркестр & солисты», «Смех сквозь ноты» и др. Программой «Оркестр приглашает друзей» мы открываем цикл концертов, посвященных юбилею коллектива.

www.koorni.ru

Po oficjalnej uroczystości miało miejsce wyjątkowe wydarzenie kulturalne – koncert Kaliningradzkiej Obwodowej Orkiestry Instrumentów Ludowych pod dyktando Andrieja Stiepanienko. Zespół ten w bieżącym roku obchodzi 25-lecie istnienia. W jego repertuarze jest klasyka rosyjska i światowa, romanse oraz muzyka filmowa. Oprócz tradycyjnych instrumentów orkiestrowych mieliśmy możliwość usłyszeć wirtuozów takich instrumentów, jak domra, cymbały oraz bałajka. Większość Polaków

zna te instrumenty jedynie z nazwy, więc nie ma nic dziwnego w tym, że bilety zostały wyprzedane na długo przed koncertem.

Następnego dnia obchody przeniosły się na Wydział Humanistyczny UWM. Z inicjatywy Stowarzyszenia Polska-Wschód oraz Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej UWM odbyło się spotkanie poświęcone kontaktom polsko-rosyjskim, ich historii, aktualnym stanie i perspektywom. W panelu dyskusyjnym uczestniczyli: ambasador Federacji Rosyjskiej w Polsce Siergiej Andriejew oraz Tadeusz Baryła z Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie. Rozmowa była trudna, bo w obecnych czasach niełatwo jest nawet mówić o relacjach polsko-rosyjskich, a co dopiero je rozwijać. Mogliśmy jednak się przekonać, jak wielkie stoi przed nami wszystkimi zadanie – odbudowa wzajemnego zaufania i przeniesienie na poziom oficjalny tej pozytywnej atmosfery, jaka cechuje zwykle kontakty międzyludzkie Polaków i Rosjan.

Wcześniej ambasador Andriejew wraz z towarzyszącymi mu członkami rosyjskiego korpusu dyplomatycznego został przyjęty przez JM Rektora UWM prof. Ryszarda Góreckiego. Należy podkreślić, że zarówno wizyta u rektora, jak też spotkanie na naszym Wydziale odbyło się w języku polskim – dyplomaci rosyjscy władają tym językiem doskonale.

dr Iwona Borys

* * *

W gościnnych murach Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, czyli Dzień Otwartych Drzwi na UWM

5 kwietnia 2017 r. nasz Uniwersytet otworzył swoje drzwi dla tegorocznych maturzystów i potencjalnych kandydatów na studia, którzy stoją przed wyborem uczelni wyższej.

Gości jak zwykle powitały władze naszego Uniwersytetu z JM Rektorem profesorem Ryszardem Góreckim na czele. Tego dnia w budynku Wydział Humanistycznego było wyjątkowo kolorowo, gwarno i... tłoczno, bowiem, prezentowały się wszystkie wydziały

oraz kierunki naszego uniwersytetu. Nie mogło więc zabraknąć wśród nich przedstawicieli Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej. Jak widać na zdjęciu poniżej, nietrudno było nas rozpoznać.

Studenci ISW oraz dr Joanna Nawacka przed panelem Wydziału Humanistycznego

Pracownicy przygotowali ciekawe prezentacje oraz warsztaty dla młodzieży, m.in. „Rosyjski jest łatwy”, „Planeta Rosja”, „Rosyjski na start”. Studenci natomiast przekonywali swoich młodszych kolegów, że z nami warto studiować. Wcześniej, wraz z dr Joanną Nawacką, własnoręcznie ozdobili koszulki, w których dumnie reprezentowali nasz Instytut. Dziękujemy!

mgr Joanna Olechno-Wasiluk

* * *

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Między słowami – między światami”

W dniach 20-21 kwietnia 2017 roku na Wydziale Humanistycznym UWM odbyła się kolejna, czwarta edycja ogólnopolskiej konferencji naukowej z cyklu „Między słowami – między światami”. Jej pomysłodawcami i organizatorami są pracownicy Instytutu

Słowiańszczyzny Wschodniej oraz Katedry Filologii Angielskiej. Tym razem temat konferencji brzmiał „Komunikacja międzykulturowa w świetle współczesnej translatoologii”. Wykłady plenarne wygłosili: dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM oraz Grigorij Piewcow, reprezentujący Związek Pisarzy Rosji. Konferencja odbywała się w języku polskim, rosyjskim, angielskim oraz francuskim. Dyskutowano o zagadnieniach tłumaczenia literackiego i użytkowego, poświęcono uwagę problemom tłumaczenia intralingwalnego i intersemiotycznego, zagadnieniom terminologii, kognitywistyce przekładu. Na uwagę zasługuje obecność naukowców zajmujących się także praktyką przekładu, co znalazło wyraz w doborze materiału badawczego (np. leksyka policyjna czy doświadczenia z pracy z imigrantami narodowości czeczeńskiej). Zainteresowanie przedstawicieli ośrodków naukowych z całej Polski i z zagranicy świadczy o tym, że olsztyńska konferencja na stałe wpisała się w krajowy kalendarz wydarzeń z zakresu przekładoznawstwa. Mamy nadzieję, że w kolejnych edycjach obok badaczy-teoretyków wezmą udział także przedstawiciele organizacji zrzeszających tłumaczy, co niewątpliwie miałoby niebagatelny wpływ na przełożenie się wyników naszej pracy badawczej na wymiar praktyczny.

dr Iwona Borys

* * *

Na poetycką nutę

Już po raz jedenasty społeczność Wydziału Humanistycznego obchodziła Dni Humana (24.04.-26.04.2017).

Imprezę rozpoczęło rozstrzygnięcie III edycji konkursu Superhuman, którym został student II roku filozofii – Mateusz Mirczyński. Wśród finalistów znaleźli się również przedstawiciele Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej: Paulina Kobylińska i Piotr Trojanowski – studenci II roku filologii rosyjskiej. Gratulujemy tego wyjątkowego wyróżnienia!

Inny akcent z udziałem naszych studentów to m.in. program artystyczny „Na poetycką nutę”, przygotowany przez studentów naszego instytutu oraz studentów katedry filologii angielskiej, uczących się języka rosyjskiego w ramach lektoratu. Podczas koncertu studenci wykonali utwory z repertuaru B. Okudźawy, W. Wysockiego, P. Gagariny, L. Kaufman, a także muzyczne interpretacje wierszy ukraińskich klasyków T. Szewczenki, Ł. Ukrainki, I. Franki. A wszystko to w wypełnionej po brzegi Auli Teatralnej.

Rozśpiewani studenci II FR

Występy spotkały się z gorącym przyjęciem społeczności naszego wydziału i zostały nagrodzone gorącymi oklaskami. Były niewątpliwie zasłużone! Serdecznie dziękujemy wszystkim studentom, którzy zaangażowali się w przygotowanie koncertu. Dziękujemy, że zawsze możemy na Was liczyć i gratulujemy talentów wokalnych!

mgr Joanna Olechno-Wasiluk

* * *

Forum Poszukiwania Partnerów Programu Polska-Rosja 2014-2020

Od wielu lat studenci i wykładowcy naszego Instytutu biorą czynny udział w najważniejszych wydarzeniach związanych z polsko-rosyjską współpracą transgraniczną, organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego oraz administrację obwodu kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, a także przez samorządy lokalne. Do takich wydarzeń należą Dni Obwodu Kaliningradzkiego w Olsztynie, Dni Warmii i Mazur w obwodzie kaliningradzkim, coroczne Polsko-Rosyjskie Forum Biznesu, rozmowy B2B oraz projekty realizowane wspólnie przez polskie i rosyjskie jednostki samorządu lokalnego (powiaty i rejony). Pełnimy tam rolę asystentów językowych, tłumaczy symultanicznych i konsekutywnych. Mieliśmy nawet okazję przejechać się z Olsztyna do Kaliningradu szynobusem – był to pierwszy, i jak do tej pory jedyny przejazd na planowanej linii, która ma w bliżej nieokreślonej przyszłości połączyć oba miasta. Jako ciekawostkę należy wspomnieć, że niektórzy z naszych wykładowców (dr Jarosław Strycharski i dr Olga Letka-Spychała) uczestniczyli w tych wydarzeniach w podwójnej roli – najpierw jako studenci-asystenci językowi, potem, już jako wykładowcy, wykonywali i wykonują tłumaczenia, doskonalcąc przy okazji umiejętności w tym zakresie. Za każdym razem organizatorzy podkreślają zaangażowanie oraz wysoki poziom znajomości języka studentów Instytutu, co nas bardzo cieszy, zważywszy, że część z nich rozpoczęła naukę w grupach „zerowych”. Nasz udział w tych przedsięwzięciach od początku organizuje i koordynuje dr Iwona Borys, która zajmuje się zagadnieniami współpracy transgranicznej od ponad dwudziestu pięciu lat, biorąc w niej udział jako tłumacz oficjalnych wydarzeń na szczeblu ministerialnym i wojewódzkim, prac Polsko-Rosyjskiej Rady ds. Współpracy Regionów Rzeczypospolitej Polskiej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, a także tłumacz i uczestnik projektów realizowanych przez samorządy polskie i rosyjskie.

W tym roku zostaliśmy szczególnie wyróżnieni – do współpracy zaprosił nas bezpośrednio Wspólny Sekretariat Techniczny Programu Polska-Rosja 2014-2020, działający w ramach

Centrum Projektów Europejskich i będący jednostką organizacyjną Ministerstwa Rozwoju RP. Impreza, w której uczestniczyliśmy, to Forum Poszukiwania Partnerów Programu Polska-Rosja 2014-2020, które odbyło się 13 czerwca 2017 roku w Centrum Wdrażania i Promocji Innowacji w Olsztynie przy ul. Jagiellońskiej. Organizatorami były: Ministerstwo Rozwoju RP, pełniące funkcję Instytucji Zarządzającej Programu (ze strony polskiej), oraz Wspólny Sekretariat Techniczny. W ramach Forum odbyła się konferencja poświęcona Programowi oraz sesja networkingowa połączona z bezpośrednimi rozmowami „stolikowymi” potencjalnych partnerów. Wzięli w nim udział studenci II roku: Paulina Kobylińska, Katarzyna Studzińska, Piotr Trojanowski, Katarzyna Zbrzezna i Karolina Wiśniewska (III rok) oraz dr I. Borys i dr O. Letka-Spychała, które między innymi tłumaczyły symultanicznie część plenarną, konsekwentnie – panele priorytetów, a potem dodawały otuchy studentom pomagającym w komunikacji podczas bezpośrednich rozmów przedstawicieli instytucji i organizacji z Polski oraz Rosji.

Na początku były obawy, wątpliwości i zwykła trema – czy poradzimy sobie w realnej komunikacji, gdzie wymagana jest znajomość specjalistycznej terminologii z wielu dziedzin? Nie dodawało otuchy to, że materiały otrzymaliśmy od organizatorów w ostatniej chwili, co podobno zdarza się bardzo często na różnego rodzaju konferencjach. Za to na miejscu mieliśmy możliwość przekonać się, że współpraca transgraniczna cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem polskich i rosyjskich instytucji o charakterze publicznym, organizacji pozarządowych oraz samorządów lokalnych, bo do nich (a nie do przedstawicieli biznesu, jak w przypadku innych podobnych spotkań) było adresowane Forum Poszukiwania Partnerów. Duża sala konferencyjna wypełniona po brzegi – to robiło wrażenie. Nic dziwnego, bo w spotkaniu wzięło udział aż 236 uczestników.

Pani Kasia Studzińska uczestniczyła w rozmowach na temat planowanego projektu polsko-rosyjskiego z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Poradziła sobie świetnie!

Po część plenarnej odbyły się sesje panelowe, których tematyka odpowiadała czterem priorytetom programu: dziedzictwo kulturowe, środowisko, granica i dostępność. Najpierw uczestnicy prezentowali swoją działalność i propozycje współpracy, a następnie odbyły się rozmowy indywidualne: przedstawiciele instytucji rosyjskich siedzieli przy odpowiednio oznakowanych stolikach, a potencjalni polscy partnerzy prowadzili z nimi indywidualne rozmowy na temat możliwości realizacji wspólnych projektów. Studenci ISW mogli najpierw zobaczyć, jak pracują zawodowi tłumacze, a potem spróbować własnych sił. Na szczęście okazało się to nie takie trudne: większość rozmawiających w ogóle nie potrzebowała pomocy, a tam, gdzie byliśmy potrzebni, poradziliśmy sobie bez większych problemów.

Wrażenia ze spotkania? Jak najbardziej pozytywne. Nawet tłumaczenie rozmów „stolikowych” nie było takie straszne. Uczestnicy odnosili się do nas życzliwie, a nawet podpowiadali nam potrzebne słówka, jeśli pojawiały się wątpliwości. Szkoda tylko, że nie wszyscy mieliśmy możliwość wykazania się umiejętnością tłumaczenia – okazało się, że Polacy i Rosjanie potrafią się porozumieć, jeśli istnieje taka potrzeba. Najważniejsze jednak jest to, że chętnych do współpracy nie brakuje. Mamy nadzieję, że planowane projekty zostaną zrealizowane, a współpraca instytucji będzie początkiem bogatych kontaktów naszego regionu i obwodu kaliningradzkiego w każdej dziedzinie życia. Co to oznaczałoby dla nas? Więcej szans na dobrą pracę, możliwości rozwoju, a przede wszystkim świadomość, że wysiłek, jaki wkładamy w ukończenie tych trudnych studiów, będzie mógł zapoczątkować w naszym przyszłym życiu zawodowym.

dr Iwona Borys

* * *

Glosariusz – fajna sprawa!

2 w 1: nauka i zabawa

W semestrze letnim 2016/2017 studentki pierwszego roku studiów magisterskich uzupełniających pod kierunkiem merytorycznym doktor Olgi Letkiej-Spychały podjęły próbę stworzenia glosariusza rosyjsko-polskiego z zakresu szeroko pojętych praw człowieka. Głównym zadaniem każdego dwuosobowego zespołu było dokładne opracowanie oddzielnego aktu prawnego ze szczególnym uwzględnieniem zasad tworzenia glosariusza (patrz: Wykaz aktów prawnych). Należy dodać, że selekcja materiału odbyła się zgodnie z zainteresowaniami i kompetencjami twórców słownika. Zasadniczym celem projektu było nie tylko poszerzenie wiedzy dotyczącej praw człowieka, ale także wzbogacenie zasobu leksykalnego z tego obszaru. Wspólne przedsięwzięcie sprzyjało również rozwojowi umiejętności interpersonalnych umożliwiających stworzenie zwartego i solidnego zespołu.

Zaproponowana przez twórców forma słownika zakłada przyswojenie przez odbiorcę nie tylko znaczenia pojedynczych leksemów, ale również związków wyrazowych

charakterystycznych dla dokumentów międzynarodowych. Dodatkowe udogodnienie dla użytkownika stanowi tabela informacyjna zawierająca numery artykułów wskazujące na miejsce występowania danego wyrazu/wyrażenia w akcie prawnym. Umożliwi to potencjalnemu odbiorcy jednocześnie zapoznanie się z kontekstem poszczególnych terminów.

Intensywne prace nad glosariuszem będą trwały do końca września 2017 roku. Po uzyskaniu pozytywnej oceny recenzenta zewnętrznego (pracownika Studium Edukacji Językowej Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie) ukaże się jego elektroniczna wersja.

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH WYKORZYSTANYCH W GLOSARIUSZU:

1. Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах),
2. Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин),
3. Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych (Рамочная конвенция о защите национальных меньшинств),
4. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (Международный пакт о гражданских и политических правах),
5. Konwencja dotycząca statusu uchodźców (Конвенция о статусе беженцев)
6. Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji (Конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации),
7. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Всеобщая декларация прав человека)

Agnieszka Żukowska (I rok FR MU)

STUDENCKIE KOŁO PRZEKŁADU INFORMUJE

* * *

XI Dni Humana w Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej

Tegoroczne XI Dni Humana (24–26 kwietnia 2017) obfitowały w różnorodne inicjatywy poszczególnych jednostek Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Studenckie Koło Przekładu działające przy Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej także przygotowało dla studentów kilka propozycji.

W poniedziałek, 24 kwietnia, rusycyści mieli okazję wysłuchać prelekcji prof. Iwony Anny NDiaye, opiekun naukowej SKP, o rosyjskiej fantastyce naukowej. Poprzedziła ona pokaz filmu *Psie serce* w reżyserii Władimira Bortko. Słynna ekranizacja powieści Michaiła Bułhakowa została opatrzona polskimi napisami w tłumaczeniu członków koła: Karoliny Wiśniewskiej, Pawła Wiejaka, Izabeli Kozłowskiej i Kingi Perużyńskiej.

Na drugi dzień w Książnicy Polskiej odbyło się coroczne spotkanie z Jerzym Czechem, jednym z najbardziej cenionych tłumaczy literatury rosyjskiej w Polsce. Tym razem gość opowiedział olsztynianom o swoich podróżach po Rosji oraz wydarzeniach, które im towarzyszyły. Zwykle, jak przyznał Czech, wyjazdy te zbiegały się bowiem w czasie z kluczowymi dla współczesnej Rosji momentami – na przykład kryzysem konstytucyjnym 1993 roku.

Wizyta tłumacza w Olsztynie stanowiła ukoronowanie jego pracy nad drugą częścią wspomnień Nadieždy Mandelsztam, dlatego też tej właśnie postaci został poświęcony wykład wygłoszony w środę 26 kwietnia na Wydziale Humanistycznym UWM. W czasie spotkania zatytułowanego *Mandelsztamowie. Wiersze Osipa, proza Nadieždy* humaniści, a zwłaszcza studenci filologii rosyjskiej, poznali losy słynnej pary i dowiedzieli się, jak wpłynęła na nie polityka oraz niełatwe realia życia w Związku Radzieckim.

Jerzy Czech i prof. Iwona Anna NDiaye

– Tegoroczne propozycje przygotowane przez Studenckie Koła Przekładu koncentrowały się na aspektach współczesnego przekładu literackiego i audiowizualnego. Były ponadto okazją do poznawania wyjątkowej osobowości – Jerzego Czecha, literata i publicysty, tłumacza noblistki Swietłany Aleksijewicz. – podsumowuje prof. Iwona Anna NDiaye.

skp

* * *

Rozważna i/czy romantyczna? Doktoranci dyskutowali o kobiecości

W dniach 5–6 czerwca br. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie odbyła się I Interdyscyplinarna Konferencja Doktorantów i Młodych Naukowców „Rozważna i/czy romantyczna – kobiecość na przestrzeni wieków”. Wydarzenie zorganizowała Wydziałowa Rada Samorządu Doktorantów oraz Studenckie Koło Przekładu. Pieczę nad nim sprawowała Kierownik ds. Studiów Doktoranckich, dr hab. Iwona Anna NDiaye, prof. UWM.

Do kortowskiego kampusu przybyło blisko sześćdziesięciu uczestników z kilkunastu ośrodków akademickich z całej Polski. Problematyka prezentowanych referatów oscylowała wokół zagadnień literaturoznawczych, historycznych, kulturoznawczych, artystycznych, społecznych i medialnych. Młodzi badacze debatowali m.in. o obrazach emancypantek

w literaturze polskiej i obcej, podjęli refleksję nad rolą i pozycją kobiet w Polsce Ludowej, dyskutowali o kobiecych ruchach społecznych w nowych mediach oraz hiperkobiecości w tańcu towarzyskim, a nawet o tym, czy kobieta może być superbohaterem.

Prof. I.A. NDiaye i doktorantki WH UWM

– Referenci w swych wystąpieniach przedstawili szerokie spektrum tematyki kobiecej. Różnorodność tematów pozwoliła spojrzeć na znane nam problemy badawcze z innej perspektywy, co otworzyło pole do ożywionej dyskusji o charakterze interdyscyplinarnym. – mówi Elżbieta Klimus, doktorantka historii i przewodnicząca Wydziałowej Rady Samorządu Doktorantów.

Profesor Iwona NDiaye dodaje: –Tematyka konferencji była propozycją Rady Samorządu Doktorantów. O aktualności zaproponowanej tematyki i potrzebie prowadzenia badań w szerokim ujęciu interdyscyplinarnym świadczy duże zainteresowanie naszą inicjatywą ze strony doktorantów oraz młodych pracowników nauki. Z ogromną satysfakcją pragnę podkreślić, że docierały do mnie wyłącznie pozytywne głosy, zarówno ze strony prelegentów, jak i pracowników samodzielnych naszego wydziału, którzy podjęli się trudu moderowania sekcji tematycznych. Dlatego też debiut organizacyjny i merytoryczny Samorządu Doktorantów przy organizacji ogólnopolskiej konferencji naukowej uznaję za bardzo udany.

O ile najistotniejszym celem organizacji konferencji jest jej wartość merytoryczna, o tyle nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że przygotowanie takiego wydarzenia to doskonała okazja, aby wzajemnie poznać się w działaniu.

– Jednym z głównych zadań, jakie postawiłyśmy przed sobą na początku roku akademickiego była integracja środowiska młodych naukowców – zdradza Kinga Perużyńska, doktorantka literaturoznawstwa, wiceprzewodnicząca WRSD i przewodnicząca Studenckiego Koła Przekładu. – Organizacja konferencji znacznie ten proces ułatwiła. W skład komitetu organizacyjnego weszło jedenaścioro doktorantów z trzech dyscyplin. Mieliśmy odmienne

doświadczenia, wizje, a do tego przyszło nam pracować w gronie niemal obcych osób. To dość oczywiste, że nie było łatwo, natomiast daje się odczuć, że takie doświadczenie zbliża o wiele bardziej niż integracyjne spotkanie przy kawie. Mamy nadzieję, że z kapitału, jaki wypracowaliśmy przy tej okazji będziemy czerpać przez następne lata – podsumowuje.

Uczestnicy konferencji mogli także korzystać z uroków kortowskiego kampusu

Konferencja „Rozważna i/czy romantyczna” była pierwszą tego typu inicjatywą zorganizowaną przez doktorantów na Wydziale Humanistycznym. Wiadomo już, że wydarzenie będzie się odbywać cyklicznie.

skp

INFORMACJE

* * *

„Przegląd” (nr 7/13.02, 15-02-2017) zamieścił entuzjastyczną recenzję wznowionego po 25 latach monodramu Andrzeja Grabowskiego „Spowiedź chuligana. Jesienin” autorstwa Tomasza Miłkowskiego. Z przyjemnością się wybierzemy i zachęcamy do pójścia w nasze ślady!
(z rekomendacji Prof. Ireny Rudziewicz)

* * *

W „Newsweeku” (2017, 22-28.05) czytamy interesujący artykuł o ostatnim filmie Andrieja Zwiagnicewa „Niemiłość”, prezentowanym na festiwalu filmowym w Cannes. Jak pisze Karolina Pasternak, „Jego kameralny dramat „Niemiłość” zrobił w Cannes ogromne wrażenie i jest faworytem do głównych nagród! Polski widz zna jego poprzedni film „Lewiatan”, o którym nasza krytyka filmowa pisała z zachwytem, a widzowie przyjęli go z entuzjazmem.

(zdjęcie: РИЯ Новости)

Prof. zw. dr hab. Walenty Pilat

* * *

„Zbrodnia i kara” Fiodora Dostojewskiego w Teatrze im. S. Jaracza

Olsztyński Teatr im. S. Jaracza wystawił przedstawienie (chyba kontrowersyjne) – inscenizację „Zbrodni i kary” Fiodora Dostojewskiego. Jak czytamy w recenzji Ewy Mazgal, „W inscenizacji Janusza Kijowskiego, autora adaptacji i reżysera spektaklu, nie ma Soni Marmieladowej, Duni, siostry Rodiona, ani jego matki. Nie ma też lichwiarki Aldony Iwanowny.” („Gazeta Olsztyńska”, 2017, 26 maja). Nieco zdziwieni pytamy więc, o czym jest ten spektakl? Zachęcamy jednak studentów do jego obejrzenia. Może im się uda „odkryć” Dostojewskiego?

Prof. zw. dr hab. Walenty Piłat

WARTO PRZECZYTAĆ

* * *

I. Rudziewicz. *Puszkina w Polsce. Bibliografia 1976-2010*. Wydawnictwo UWM, Olsztyn 2016, 157 s.

W 2016 roku ukazała się monografia bibliograficzna „Puszkina w Polsce. Bibliografia 1976-2010”, której autorką jest dr hab. Irena Rudziewicz, prof. UWM. Publikacja stanowi kontynuację prac prowadzonych przez Mariana Tomporowskiego i Tadeusza Kołakowskiego, którzy przygotowali analogiczne bibliografie z wcześniejszych okresów. Idea prowadzenia dalszych prac bibliograficznych nad polskimi puszkiniąkami wiąże się z VII Międzynarodową Konferencją Naukową *Aleksander Puszkina a Słowiańszczyzna. W 160. rocznicę śmierci poety*, która odbyła się w 1997 roku w Olsztynie, oraz z osobą profesora Bazylego Białokozowicza (nieżyjącego od 2010 roku), autora tego pomysłu. Prof. B. Białokozowicz na swoim seminarium magisterskim wraz z czterema studentkami podjął pierwsze próby opracowania tego obszernego materiału. Powstały cztery prace magisterskie, które zostały obronione w Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej UWM w roku 2010.

Po śmierci prof. B. Białokozowicza opracowywanie tego wyjątkowo obszernego materiału kontynuowała prof. I. Rudziewicz, czego wynikiem jest niniejsza monografia. Stanowi ona bardzo cenne źródło informacji o publikacjach poświęconych osobie i twórczości Puszkina, ponieważ uwzględnia nie tylko przekłady jego dzieł i prace naukowe – rozprawy, monografie, studia, artykuły naukowe czy nadawcze, ale także publikacje popularnonaukowe, wstępy i posłowania do wydawnictw książkowych, materiały z czasopism literackich, społecznych i politycznych, z prasy codziennej ogólnokrajowej i regionalnej, recenzje literackie i teatralne, informacje o nowościach wydawniczych i spektaklach, wspomnienia i reportaże, sprawozdania i streszczenia, analizy i komunikaty, przyczynki i opisy wystaw muzealnych, konkursów i festiwali. W monografii prace zostały uszeregowane w podziale na lata publikacji, a w ramach chronologii rocznej zastosowano układ alfabetyczny w kolejności nazwisk autorów. Przy niektórych pozycjach znajduje się krótka adnotacja określająca problematykę prezentowanej publikacji. Tom zawiera również pełny indeks nazwisk, a także objaśnienia zastosowanych skrótów i skrótowców.

Autorka we wstępie podkreśla, że praca nie zawiera analiz ani sądów wartościujących, a jej celem jest skompletowanie materiałów na temat twórczości Puszkina wydanych w Polsce w latach 1976-2010. Taka koncepcja umożliwia wszechstronny i obiektywny dobór materiału, co czyni prezentowaną monografię doskonałym źródłem informacji bibliograficznej dla wszystkich zainteresowanych twórczością Puszkina – począwszy od badaczy, studentów przygotowujących prace dyplomowe, aż do amatorów, którzy poszukują informacji o dziełach tego niewątpliwie najwybitniejszego poety rosyjskiego.

dr Iwona Borys

* * *

Православная культура вчера и сегодня. Fontes Slavia Orthodoxa II, Научная серия под редакцией Е. Потехиной и А. Кравецкого, Centrum Badań Europy Wschodniej UWM, Olsztyn 2015, 379 ss.

Centrum Badań Europy Wschodniej UWM we współpracy z Centrum Badań Języka Cerkiewnosłowiańskiego Instytutu Języka Rosyjskiego im. W. W. Winogradowa Rosyjskiej Akademii Nauk opublikowało monografię *Православная культура вчера и сегодня*, stanowiącą drugi tom z serii „Fontes Slavia Orthodoxa” redagowanej przez dr hab. Helenę Pociehnę, prof. UWM (UWM) i dr. Aleksandra Krawieckiego (IJR im. Winogradowa). Seria „Fontes Slavia Orthodoxa” jest poświęcona historii i kulturze prawosławia w krajach słowiańskich, kontaktom prawosławia z innymi wyznaniem chrześcijańskimi oraz innymi religiami, a także historii i aktualnej sytuacji języka cerkiewnosłowiańskiego, poetyce i stylistyce tekstów religijnych. Redaktorzy serii podkreślają, że w kręgu jej zainteresowań znajdują się

także zagadnienia związane z badaniem dyskursu religijnego, czyli analiza funkcjonowania języka religijnego w praktyce komunikacyjnej wspólnot religijnych, istota polemiki wewnątrzwyznaniowej i międzywyznaniowej, a także warunki i rezultaty działalności misjonarskiej w środowisku innowierczym i ateistycznym.

Opisywany tom składa się z czterech działów, poświęconych kolejno: kulturze prawosławnej w Rzeczypospolitej i w Rosji, zagadnieniom normy języka cerkiewnosłowiańskiego, poetyce, stylistyce i etymologii hymnografii, historii i kulturze staroobrzędowców. Oprócz tego zawiera dział poświęcony biografii i wspomnieniom o wybitnych osobistościach - Esther Ojtozi, badaczce języka cerkiewnosłowiańskiego i kultury prawosławia, i Ioannie Bieliustinie, duchownym prawosławnym, publicyście, autorze licznych prac poświęconych tematyce cerkiewno-społecznej, a także recenzje i omówienia publikacji o tematyce objętej serią. Monografia podaje także krótkie informacje o autorach publikowanych tekstów.

Biorąc pod uwagę szeroki zakres tematyki monografii, a także to, że opublikowane w niej teksty zawierają cenne informacje na temat historii i sytuacji prawosławia w Rosji i poza jej granicami, a także o tradycjach i współczesności staroobrzędowców w Rosji, Polsce i krajach bałtyckich. Jeśli chodzi o staroobrzędowców, to zainteresowanie nimi w środowisku olsztyńskich badaczy nie jest przypadkowe: są oni obecni na Mazurach od dawna, wpisali się na stałe w jego historię, a monaster w Wojnowie (obecnie nieczynny) jest jednym z najczęściej odwiedzanych zabytków w okolicy. Do dziś w Wojnowie, Ukcie i okolicznych wsiach żyją członkowie wspólnoty staroobrzędowców, odprawiane są nabożeństwa, a mieszkający w Wojnowie nastawnik niezwykle ciekawie opowiada o historii swojego wyznania, ale także o przeszłości i współczesności regionu. Pracownicy naukowcy ISW UWM: dr hab. Joanna Orzechowska, dr hab. Helena Pocięchina, prof. UWM oraz dr hab. Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew, prof. UWM z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM badają historię mazurskich staroobrzędowców. Członkowie Studenckiego Koła Slawistycznego wielokrotnie wyjeżdżali na obozy naukowe do wojnowskiego klasztoru, gdzie prowadzili prace porządkowo-katalogowe, zwiedzali i ewidencjonowali okoliczne cmentarze staroobrzędowców, spotykali się z nastawnikiem i innymi członkami wspólnoty, uczestniczyli w nabożeństwach, a przede wszystkim poznawali historię i współczesność naszego wielokulturowego regionu, w której staroobrzędowcy zajmują istotne miejsce. Wśród nich była także mgr Aleksandra Wąsiewska, autorka jednego z tekstów opublikowanych w monografii. Tym bardziej zachęcamy do jej przeczytania nie tylko tych wszystkich, którzy chcieliby poszerzyć swoją wiedzę o prawosławiu i jego różnych aspektach, ale także miłośników historii i kultury Warmii i Mazur.

Miło nam również donieść, że seria „Fontes Slavica Orthodoxa” w najbliższym czasie zostanie przekształcona w czasopismo. Czekamy z niecierpliwością!

dr Iwona Borys

* * *

W „Przeglądzie” (2017, nr 20) została opublikowana recenzja biografii Aleksandra Hercena autorstwa profesor Wiktorii Śliwowskiej (patrz dział „Polecamy”). Grzegorz Wiśniewski, autor recenzji, określa tę publikację mianem fundamentalnej, i nie ma w tym żadnej przesady. Już sama postać Hercena zasługuje na szczególną uwagę: filozof, pisarz, wydawca, działacz polityczny, a także – co należy szczególnie podkreślić – wielki przyjaciel naszego narodu zwolennik niepodległości Polski, co wielokrotnie podkreślał. Warto przypomnieć jego słowa: „wyzwolenie Polski jest połową wyzwolenia Rosji” (1853). Jeśli dodamy, że prof. W. Śliwowska, wybitna badaczka dziejów Rosji, zajmuje się Hercenem od kilku dziesięcioleci, a niniejsza publikacja stanowi podsumowanie jej pracy, to chyba lepszej rekomendacji nie potrzeba. Tę książkę po prostu trzeba przeczytać.

„Przegląd” 2017, nr 20 (906)

KSIĄŻKI

ALEKSANDER HERCEN – wielki przyjaciel Polski

Fundamentalna biografia autorstwa Wiktorii Śliwowskiej

Grzegorz Wiśniewski

Kiedy przed 40 laty odbywałem studia doktoranckie w Moskwie, niemal co drugi dzień docierałem na ulicę noszącą imię Aleksandra Hercena. Mieścił się tam kompleks znanych sal koncertowych konservatorium, a także (i to w domu, w którym niedługo mieszkał najbliższy Hercena przyjaciel i współtowarzysz walki, Nikołaj Ogariow) kino starych filmów, w którym zawzięcie poznawałem rosyjską klasykę filmową. Otwarty właśnie dom-muzeum Hercena był jednym z pierwszych moskiewskich muzeów biograficznych, które sumiennie zwiedziłem. Dziś ulica Hercena powróciła do wcześniejszej, przedrewolucyjnej nazwy – Bolszaja Nikitskaja. W rezultacie Hercen, jeden z największych synów Moskwy, nie ma tam ulicy w ogóle, choć ma, poza wspomnianym muzeum, np. dwa pomniki – jeden przed pałacem przy bulwarze Twerskim, gdzie przyszedł na świat (i gdzie teraz mieści się słynny Instytut Literacki, jedyna w swoim rodzaju uczelnia kształcąca ludzi pióra), drugi, wraz z Ogariowem, przed gmachem uniwersytetu, który kończył; jest jeszcze trzeci, w formie obelisku, na stoku Gór Worobiewych poniżej często odwiedzanej platformy widokowej, usytuowanej w miejscu, gdzie wspólnie z Ogariowem jako kilkunastoletni chłopcy złożyli przysięgę dożgonnej walki z samodzierżawiem.

Dotrzyłszy do przysięgi co do joty. Bez pardonowej wojny z rosyjskim absolutyzmem i ustrojem poddańczo-pańszczyźnianym Hercen – filozof, pisarz, wydawca, działacz polityczny – prowadził zwłaszcza od chwili, gdy w 1847 r. w wieku 35 lat znalazł się na emigracji (i wnet został uznany za baniego). Orężem tej walki uczynił w szczególności wydawane w Londynie w założonej przez siebie Wolnej Drukarni Rosyjskiej czasopiśmi polityczne „Kołokol” („Dzwon”). Stworzył przy tym oryginalną doktrynę tzw. rosyjskiego socjalizmu, którego podwalinami miały się stać rozpowszechnione w Rosji chłopskie wspólnoty gminne i do której to koncepcji przez lata nawiązywał tak potężny ruch narodnicki. A nim opuścił Rosję, zdążył Hercen zapewnić sobie miejsce w dziejach czystej literatury pięknej, zwłaszcza dzięki kreującej jeden z pierwszych w tej literaturze portretów „zbędnego człowieka” powieści „Kto winien” i rysującej przejmujący obraz tragedii pańszczyźnianej aktorki noweli „Sroka złodziejka” (oba tych rzeczy, podobnie jak głośniejsze autobiografie

Hercena „Rzeczy minione i rozmyślenia”, nie wznawialiśmy niestety w Polsce od przeszło półwiecza). Cała Europa знаła też Hercena jako wielkiego przyjaciela Polski i bezwarunkowego zwolennika jej niepodległości. W 1853 r. pisał, że „wyzwolenie Polski jest połową wyzwolenia Rosji”, a w czasie powstania styczniowego płomiennie opowiadał się po stronie Polaków, co przyczyniło się znacząco do popularności w ojczyźnie. Jak określił to Lenin, Hercen wystąpił w obronie Polski uratował wówczas honor demokracji rosyjskiej.

Fundamentalną biografią Hercena obdarzyła nas teraz Wiktorii Śliwowska – wybitna badaczka dziejów Rosji i stosunków polsko-rosyjskich, która zgromadziła na tym polu dorobek zaiste kolosalny (ileż warto są choćby takie jej opracowania jak ogromny słownik biograficzny „Zesłańcy polscy w Imperium Rosyjskim w pierwszej połowie XIX wieku”, czy monografia „Ucieczki z Sybiru”). Hercenem Śliwowska zajmuje się od kilku dziesięcioleci; opublikowana teraz przez Iskry książka jest tych zainteresowań wspaniałym ukoronowaniem. Lepiej napisać jej chyba nie było można – tak wieloma zaletami naukowymi i literackimi zwraca uwagę. Sylwetkę Hercena autorka kreśli nam w najbogatszym wymiarze i we frapującej formie, doskonale przy tym wyważając i łącząc wątki czysto biograficzne (a i życie osobiste Hercena niewątpliwie było od epizodów bardzo dramatycznych) z tymi dotyczącymi genezy i rezonansu twórczości pisarskiej i działalności politycznej bohatera. Co równie ważne, lokuje to wszystko na szerokim i odmalowanym z wielką erudycją tle, rysując prawdziwą panoramę imperium rosyjskiego za Mikołaja I i Aleksandra II oraz Europy Zachodniej w czasie Wiosny Ludów i po niej, szczerze też wprowadzając do opowieści postacie utrzymujących kontakty z Hercenem czołowych ludzi epoki – od Proudhona czy Mazziniego poprzez Bakunina czy Iwana Turgeniewa po przedstawicieli polskiej demokracji emigracyjnej. Role, jaką odegrał Hercen w dziejach Rosji, Śliwowska w zakończeniu książki sugestywnie podsumowuje fragmentem nekrologu pióra jego rówieśnika, Józefa Ignacego Kraszewskiego: „Zrobił tak wiele, że wszystko, co po nim na tym polu zostaje, za narodzone z niego uważać można”. Uzasadnić i zilustrować ten przenikliwy osąd Kraszewskiego udało się Śliwowskiej nad wyraz znakomicie.

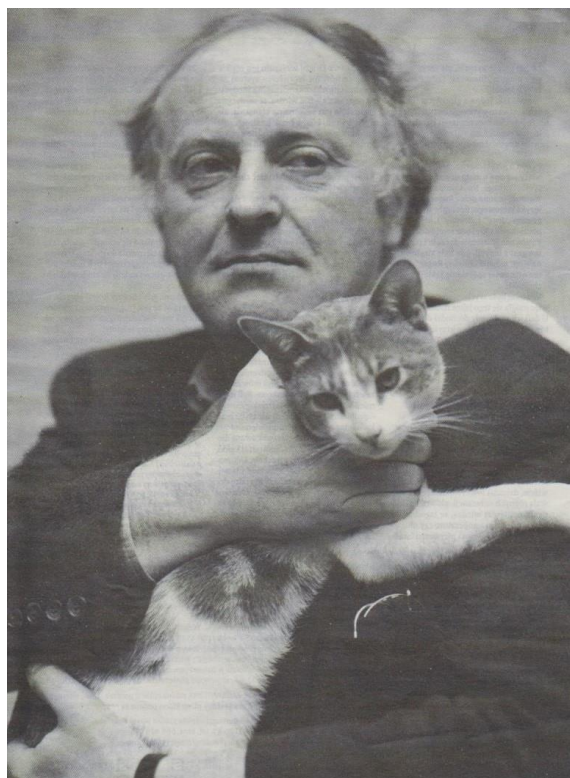
Wiktorii Śliwowska, *Aleksander Hercen*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2017

15-21.05.2017 | PRZEGŁĄD | 37

dr Iwona Borys (z rekomendacji Prof. Ireny Rudziewicz)

* * *

Polecamy do lektury „Tygodnik Powszechny (2017, 4 czerwca), w którym pod tytułem „Kocie słowa” opublikowano interesujący artykuł o Josifie Brodskim. Jest to niedawno zmarły poeta – laureat Nagrody Nobla, który w czasach radzieckich zmuszony był do opuszczenia kraju. Mieszkał i tworzył w Stanach Zjednoczonych. Z tego artykułu pochodzi zdjęcie Brodskiego zamieszczone poniżej.

Prof. zw. dr hab. Walenty Piłat

Polecamy

1. Anna Piwkowska. *Wyklęta. Poezja i miłość Mariny Cwietajewej*, Iskry, Warszawa 1017, 300 ss.
2. Wiktoria Śliwowska, *Aleksander Hercen*. Iskry, Warszawa 2017 (reedycja wydania z 1973 r.), 552 ss.
3. Wiktor Suworow, *Szpieg, czyli podstawy szpiegowskiego fachu*. tłum. A. Pawłowska, Dom Wydawniczy Rebis, Warszawa 2017, 416 ss.
4. Stanisław Jankowski, *Dawaj czasy! Czyli wyzwolenie po sowiecku*. Dom Wydawniczy Rebis, Warszawa 2017, 392 ss.
5. Przegląd Rusycystyczny, 1 (2017).
6. Michał Zygar, *Wszyscy ludzie Kremla. Tajne życie dworu Władimira Putina*. Agora, Warszawa 2017, 464 ss.

Redakcja:

prof. dr hab. Walenty Piłat, dr hab. Irena Rudziewicz, prof. UWM
dr Iwona Borys, dr Izabella Siemianowska, mgr Joanna Olechno-Wasiluk

Adres redakcji:

Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej UWM w Olsztynie
ul. Obiży 1,
10-725 Olsztyn
tel./fax (0-89) 527 58 47
e-mail: slawista.uwm@wp.pl

*Biuletyn ukazuje się pod merytoryczną kuratelą
Zakładu Literatur Wschodniosłowiańskich*